

zápisů jest podle předpisu všeob. knih. zákona třeba, nahraňuje výrok soudu, exekuci povolujícího. Podle těchto ustanovení není tudíž třeba listiny ke knihovnímu vkladu způsobilé a zejména není třeba listiny vykazující, jak soud první stolice žádá, právní titul. Obé je nahrazeno soudním rozsudkem, k němuž by přece dojít nemohlo, kdyby pro vymáhání knihovní výkon nebylo právního titulu, protože by bez něho žaloba postrádala právního základu. Se svého právního stanoviska, že tu vůbec není smlouvy podle §u 881 obč. zák., neměl odvolací soud přičiny, zabývat se otázkou, zdali žalobce, dojednav smlouvu ve prospěch třetích osob, je k žalobě legitimován. Soud první stolice odpověděl na tuto otázku záporně, než neprávem. Již znění §u 881, odstavec první obč. zák. (srv. »dal-li si někdo slíbiti, že . . ., může žádati, aby . . .«) nedovoluje o tom pochybností. Ve zprávě komise pro justiční záležitosti k III. novele obč. zák. — č. 78 příloh stenogr. protokolů panské sněmovny — XXXI sese 1912 — je toto právo na stránce 157 ještě výslovně zdůrazňováno. Nutno proto na otázku právě nadhozenou odpovědět kladně.

Čís. 4648.

Vlastnické právo z důvodu §u 418 obč. zák. lze uplatňovati jen ku stavbám, jež byly samostatně provedeny na cizím pozemku, nikoliv však ku stavbám, pouze zlepšeným různými opravami. V tomto případě lze uplatnit pouze nárok dle §u 1041 obč. zák. Nároku dle §u 418 obč. zák. nabývá se již provedením stavby a jest spatřovati v tom, že stavebník ho neuplatnil, byv vyzván k vydání nemovitosti, vzdání se jeho. Přešla-li nemovitost po provedených opravách na singulárního nástupce, nemůže ten, kdo náklad na věc dřívějšího vlastníka bez jeho příkazu vynaložil, není-li tento nárok knihovně zajištěn, uplatňovati svá práva přímo proti nástupci, leč že by prokázal, že nástupce vzal na sebe povinnosti předchůdce z tohoto právního důvodu.

(Rozh. ze dne 6. února 1925, Rv II 779/24.)

Žalobce domáhal se na žalované, 1. by byla uznána povinnou postoupiti mu pozemky č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 do vlastnictví za obecnou jich cenu; 2. eventuálně zaplatiti mu 51.600 Kč a 3. by žalovaná byla uznána povinnou trpěti, by žalobce veškeré budovy na pozemcích č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 strhl a stavební hmoty odvezl. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě, by žalovaná byla uznána povinnou trpěti, by žalobce budovy (kůlnu, obchodní místnost a světnici) na pozemkové části parc. čís. 9/2 a svinčíky na pozemkové části parc. čís. 113/4, vesměs žalobcem asi na 27.500 Kč odhadované do jednoho měsíce od pravomoci tohoto rozsudku strhl a veškerý stavební materiál stržením oněch budov získaný během 14 dnů od početí demolování odvezl, jinak však žalobu zamítl. Odvolací soud nevyhověl žalobcovu dovolání.

Nejvyšší soud vyhověl dovolání žalobcovu potud, že zrušil rozsudky obou nižších soudů, pokud jimi bylo rozhodnuto o eventuálním žalobním návrhu, a vrátil věc prvému soudu, by v tomto směru ve věci dále jednal a ji znovu rozhodl; jinak dovolání nevyhověl.

Důvody:

Dovolání výslovně zdůrazňuje, že opírá své žalobní nároky: 1. o ustanovení Šu 418 obč. zák., pokud navrhuje v žalobní žádosti pod čís. 1., by žalovaná byla povinnou uznána, postoupiti žalobci pozemky č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 do vlastnictví, za obecnou jich cenu; 2. event. o ustanovení Šu 1041 obč. zák., pokud se domáhá v odst. 2. žalobní žádosti i náhrady 51.600 Kč a v odst. 3. výroku, že žalovaná je povinna trpěti, by žalobce veškeré budovy na pozemcích č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 strhl a stavební materiál odvezl. Dovolací soud, přezkoumávaje napadený rozsudek v mezích dovolacích návrhů, jest vázán skutkovými zjištěními nižších soudů, se spisy souhlasícími, jimž odporováno nebylo (§§ 272, 498 odst. 1 a. 513 c. ř. s.). Dle těchto zjištění nabyl bývalý c. k. erár právoplatným vyvlastněním již v r. 1907 vlastnictví k veškerým, k usedlosti č. p. 3 patřícím nemovitostem, zejména i k budovám již tenkrát postaveným na stavební parcele č. kat. 9/1, záležejícím ze světnice, síně, výčepu a chléva, a dále ku stodole a kovárně na pozemku č. kat. 113/4 zbudovaným, a žalobce připojil v roce 1910 ku staré budově, vystavené na stavební par. 9/1 a mající č. p. 6, ještě novou stavbu na stavební parcele 9/2, záležející ze světnice, kuchyně, obchodní místnosti a kůlny a dále na pozemku č. kat. 113/4 přistavěl svinčíky, vedle stávající již kovárně. Mohl by tedy žalobce ve smyslu ustanovení Šu 418 posl. věty obč. zák. uplatňovati své vlastnické právo pouze ku stavbám, které samostatně provedl na stav. p. č. kat. 9/2, kdyby prokázal zákonné podmínky pro nabytí vlastnictví, v Šu 418 obč. zák. vyžadované, nikoliv však k budovám na stav. p. č. kat. 9/1 a č. kat. 113/4 jím nevystavěným, nýbrž pouze zlepšeným různými opravami, z kteréhožto důvodu by mu příslušel jen nárok ve smyslu Šu 1041 obč. zák. Dle Šu 418 poslední věty obč. zák. nabývá bezelstný stavebník vlastnického práva k zastavené ploše pozemku, již provedením stavby (Ehrenzweig; System I d/2 § 236 str. 305), a mohl tedy žalobce již od roku 1910 svého vlastnictví se domáhati. Než žalobce svého vlastnického nároku k zastavenému jím pozemku neuplatnil, ani když byl okresním hejtmanstvím vyzván, by ředitelství vodních staveb jako zástupci eráru vydal sporné nemovitosti jako jejich vlastníku, naopak v protokole ze dne 8. června 1914 uznal vlastnické právo eráru ku sporným pozemkům č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 v M. i k budovám na nich stojícím, zavázav se bezpodmínečně, že do konce října 1914 se z budov vystěhuje a pozemky vlastníku odevzdá a pouze k jeho zvláštní žádosti bylo mu povoleno, že smí odnésti stavební materiál, kterým si postavil stavení. Dovolací soud sdílí právní názor druhé stolice, že tímto ujednáním vzdal se žalobce nároku na své právo vlastnické z důvodu stavby na cizím pozemku (§ 418 poslední věta obč. zák.). Nemohla proto žalovaná, jako právní nástupkyně v nemovitostech, trhovou smlouvou převzítí závazek, kterého ani její předchůdce ve vlastnictví vůči žalobci

neměl. Nelze přisvědčiti dovolacím vývodům, že závazek, jemuž se žalobce na okresním hejtmanství dne 8. června 1914 podrobil, byl do jisté míry aktem vyvlastňovacím. Naopak, šlo o úmluvu povahy soukromoprávní, kterou žalobce byl právně vázán i pro případ, že vyvlastněných pozemků č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 nebude použito pro vodní stavby, a mylným jest i náhled, že v tomto případě zase ožil vlastnický nárok žalobcův na tyto pozemky z právního důvodu stavby na cizím pozemku (§ 418 obč. zák.). Netřeba se proto ani obíratí další otázkou, zda žalobce by byl oprávněn domáhati se zrušení vyvlastňovacího nálezu, pokud se týkal sporných pozemků. Odvolací soud ze smíru ze dne 1. září 1920 správně dolíčil, že žalobce i vůči nynější žalované se vzdal vlastnického nároku k požadovaným pozemkům, když smírem, kterým ukončen byl spor žalované a její matky proti žalobci o uznání neomezeného vlastnictví ku sporným pozemkům č. kat. 9/1 a 9/2, tyto pozemky i s budovami na nich se nalézajícími a dále i pozemek č. kat. 113/4 s kovárnou a stodolou od žalované a její matky na 2 roky najal za roční nájemné 100 Kč, čtvrtletně předem splatné, zavázav se, že veškeré místnosti po uplynutí nájemní doby pod exekucí vyklidí. Znění smíru jest úplně jasným, vylučujíc jakékoli pochybnosti o právní povaze smlouvy jako smlouvy nájemní a, tvrdí-li dovolání, že prý omylem v něm bylo uvedeno odevzdání »místností«, místo »pozemků«, stačí zdůrazniti, že soudní smír byl zástupci obou stran bez námitek podepsán a jimi schválen a že tvrzení dovolatelovo by odporovalo i ostatnímu obsahu smíru. Na povaze smlouvy nemůže ničeho změnití ani okolnost, že žalobce žalované smluvené činže dosud nezaplatil. Odvolací soud posoudil tedy věc s právního hlediska úplně správně, nepřiznav žalobci nároku na postoupení pozemku č. kat. 9/1, 9/2 a 113/4 do vlastnictví a dovolání není v tomto směru opodstatněno. I kdyby žalobce prokázal, že žalovaná trhovou smlouvou vstoupila do právního poměru mezi žalobcem a c. k. erárem, zastoupeným ředitelstvím vodních staveb, mohl by z tohoto poměru vůči žalované uplatnití jen nárok, který měl již proti eráru, totiž na zboření stavení (světnice, kuchyně, obchodní místnosti a kůlny), které sám postavil na stav. p. č. kat. 9/2 a na svinčíky na p. p. č. kat. 113/4 jím zbudované a odvezení materiálu těchto staveb, kterýžto závěr jest plně odůvodněn jasným zněním protokolu ze dne 8. června 1914 a výměrem ze dne 26. června 1914. Tento nárok žalobcův ostatně žalovaná sama uznala a byl mu nižšími soudy přiznán. Naproti tomu není oprávněn tento nárok, pokud snaží se dovolatel jej uplatnití i na budovy starší, kterých sám nestavěl, nýbrž jen opravoval a které měl od ředitelství vodních staveb pouze v užívání, totiž na obytnou budovu na stav. p. č. kat. 9/1, záležející ze světnice, síně, výčepu a chlévu a dále na kovárnu a stodolu, zbudované na pozemku č. kat. 113/4. Není tedy ani v tomto směru dovolání opodstatněno.

Zbývá ještě zabývatí se nárokem žalobcovým, pokud se opírá o ustanovení §u 1041 obč. zák. a o skutkové tvrzení, že prováděl přestavby a opravy starších budov, které měl jen v užívání, t. j. budov na stav. p. 9/1 a kovárny a stodoly. Odvolací soud správně vyslovil, že tento nárok mohl by žalobce míti pouze proti dřívějšímu vlastníku nemovitosti (Ehrenzweig I d/2 § 243 str. 326 sub III.), t. j. eráru, pokud se

týče ředitelství vodních staveb, poněvadž jen tomuto mohlo se dostatí přestavbami a opravami, žalobcem provedenými, určitého užitku zlepšením jeho budov, a mohl by býti tímto způsobem z cizího majetku obohacen (§ 1041 obč. zák.). (Mayr Lehrbuch d. b. R. kn. III. str. 344 a 345 sub 2 a 3 a Slg 14.070). Přešla-li však nemovitost po provedených opravách na budovách do vlastnictví singulárního nástupce, jakž se v tomto případě stalo, nemůže ten, kdož náklad na věc dřívějšího vlastníka bez jeho příkazu vynaložil, není-li náklad knihovně zajištěn, svých práv uplatniti přímo proti nástupci (§ 443 poslední věta obč. zák.), leč by prokázal, že nástupce vzal na se povinnosti předchůdcovy z tohoto právního důvodu. O takové tvrzení však žalobce tento svůj nárok opírá, neboť v žalobě doličuje, že žalovaná a její matka při ústním vyjednávání o tržové smlouvě i při jejím sepsání věděly o jeho právech k budovám, že žalobcova práva byla výslovně při ujednání kupu vyhražena a žalovaná i její matka k dodržení těchto práv zavázány a že také při jednání o smíru ze dne 1. září 1920 došlo ku stejným výhradám, zaručujícím žalobcova práva k budovám. Kdyby okolnosti tyto, o nichž žalobce nabídl již v žalobě důkaz svědky a slyšením stran, byly zjištěny, mohly by míti podstatný vliv na rozhodnutí ve věci samé, pokud jde o nárok žalobcův ve smyslu §u 1041 obč. zák. Nelze sdíleti názor odvolacího soudu, že pro spor nejsou výhrady žalobcem tvrzené rozhodnými vzhledem ku smíru ze dne 1. září 1920, neboť, třebaže žalobce tímto smírem sporné budovy na 2 roky najal a zavázal se je po uplynutí této doby vykliditi a pronajímatelkám odevzdati, mohly mu při tom býti vyhraženy nároky z provedených oprav na starších budovách (§ 1041 obč. zák.), t. j. v budově na stav. p. 9/1 postavené, v kovárně a ve stodole. Dovolání proto právem vytýká, že řízení v prvé i v druhé stolici o těchto pro spor rozhodných okolnostech zůstalo kusým.

Čís. 4649.

Při vyměřování povinného dílu jest odpočítati nejen dluhy a břemena, které důvodem svým sahají do zůstavitelova života, nýbrž i ty, které vzešly po zůstavitelově smrti, zatížily pozůstalost a předcházejí svým pořadím nárok na povinný díl. Rozhodným pro výpočet čisté pozůstalosti jest sice den zůstavitelova úmrtí, ale veškeré až do vyplacení povinného dílu v pozůstalostním jmění nastalé změny jdou na účet nepominutelného dědice. Nepřísluší mu za mezidobí nárok na úroky, může však požadovati kladení účtů a jest účasten na zisku, ztrátě a výtěžcích pozůstalosti.

(Rozh. ze dne 10. února 1925, R I 69 25.)

Rekursní soud zrušil k rekursu nezletilého nepominutelného dědice usnesení pozůstalostního soudu, jímž byl vyměřen povinný díl, a nařídil mu, by, doplně řízení, vydal nové usnesení.

Nejvyšší soud napadené usnesení potvrdil.